

ԱՐՇԱՎԻՐ ՂԱՐԱԳԹՈՒԼՅԱՆ

ԿՈԼԽՈՋՆԻԿ ԹԱԹՈՍԻ ԲԱՂՉԱՆՔԸ

Պիես 4 գործողությանը

891.99

2-46

Հրատարակություն ԿՍՆԸ-ի ՆԵՄՏ. Խորհրդի (№ 9)

Լենտեղեկանք, Տեղադրի տպարան Լենինականում 1934 թ.

Գապիեր № 2656, տիբաժ 5000 ռբ.

891.99

Ղ-46

այ.

6 NOV 2011

ԿՈԼԽՈԶՆԻԿ

ԹՄԹՈՄԲ ԲԱՂՉԱՆՔԸ

ՊԻԵՍ 4 ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՄԲ

1007
32066

3788

Հենրիադանում, պ. № 2656 տիրաժ 5000 որ.

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բեմը Թաթուսի բնակարանն է: Գյուղական ողտ: Մաքուր է: Սենյակում կան բաղաճից բերած զանազան իրեր, ինչպես — պահարան, աթոռներ, մահճակալ, բարձերը ուղիտակ յերեսներով, պլիմուս, հայելի և այլ: Պատերից կախված են տկանավոր մարդկանց նկարները, ինչպես՝ Լենինի, Ստալինի, Սանժյանի և այլ: Առաստաղից կախված է ելեկտրական լամպ: Բեմի աջ կողմում կա տախտ, ծածկված դորզով, վրեն մի քանի թիկնաբարձեր: Տախտի առջև մեկ սեղան, ծածկված դուռնավոր մաքուր սփռոցով: Սենյակի անկյունում վառարան:

Բեմի վրա՝ Թադոս, Սանամ: Թադոսը զբաղված է փոցխը նորոգելով, իսկ Սանամը խմոր է հունցում, միևնույն ժամանակ ընդմիջումներով որորում յերեսայի ուրորոցը:

Յերեսիան լաց է լինում:

Տ Ե Ս Ի Լ Ի

ՍԱՆԱՄ. որորում է որորոցը, յեղանակելով:

Որոր ասեմ թանիկիս, որոր ապեմ ճուտիկիս, որոր, որոր բալա ջան:

ԹԱԹՈՍ. — Եղ լակոտին ինչ ա ելե, չի սթրում:

ՍԱՆԱՄ. — Հիվանդ է:

ԹԱԹՈՍ. — Մերը ուր ա:

ՍԱՆԱՄ. — Մերը գնացել ա, ը՛ր ը՛ր...

ԹԱԹՈՍ. — Հր, ուր ա գնացել:

ՍԱՆԱՄ. — Գնացել ա, ը՛ր ը՛ր... (ճիգ է անում ասելու):

ԹԱԹՈՍ. — Դե, յալլա:

ՍԱՆԱՄ. — Գնացել ա, գնացել ա...

ԹԱԹՈՍ. — անհամբեր. Ո՛ւր:

Հեղինակ Արամիբ Ղառազյանը այս պիեսի վերաբերյալ իր բոլոր իրավունքները վաճառել է ԿԱՆ-ի կենտրոնին:

Խնդրվում է գտնված բոլոր հանրաճանաչումները հասցեագրել ԿԱՆ-ի Կենտրոնին:

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

1. Թաթուս	48 տարեկան
2. Սանամ Թաթուսի կինը	35 »
3. Մարգո Թաթուսի հարսը	18 »
4. Բժշկուհի	28 »
5. Ղևո կոլխոզի հաշվապահ	50 »
6. Արտաշես, Մարգոյի յեղբայրը	28 »
7. Ափսղ կոլխոզնիկ բրիգադիր	38 »
8. Խեչո »	40 »
9. Մուրադ »	42 »
10. Արամ զատախազական բջիջի քարտուղար, կոլխոզնիկ	25 »
11. Սուրհանդակ	

Թատերական այս պիեսը գրված է ԿԱՆ-ի Կենտրոնական Խորհրդի հասուկ պատվերով:

ՍԱՆԱՄ.—Քա, են դադը, ելի, են ինչ ա կասեն, ան տեր լեզուս ել չի դառնում:

ԹԱԹՈՍ.—Այ մեռնի քու եղ լեզուն:

ՍԱՆԱՄ.—Ախ, հայվան մեծացած կնկա որը ես ա վոչ լեզուն ա դառնում, վոչ ել խելքը բան կարում:

ԹԱԹՈՍ.—Այ կնիկ, հիմի չիմանանք, թե հարսը ուր ո գնացել:

ՍԱՆԱՄ.—Գնացել ա, ը՛, են վոր կա, ելի:

ԹԱԹՈՍ.—Ինչ կա:

ՍԱՆԱՄ.—Են վոր գնում են... ընք, ինքն ել եկալ Մսնում Ե Մարգոն գիրք յեկ սեփականե ձեռքին:

ԹԱԹՈՍ.—Աղջի, եղ ուր եյիր գնացեր:

ՄԱՐԳՈ.—Լիկկայան:

ԹԱԹՈՍ.—Եղ ինչ բան ա:

ՄԱՐԳՈ.—Լիկկայանում վերացնում են մարդկանց ան զրազիտությունը:

ԹԱԹՈՍ.—Իսկ քեզ պես ջահել կնկա ինչն են վերա նում:

ՄԱՐԳՈ.—Դե, մեր ել անզրազիտությունն են վերա նում:

ԹԱԹՈՍ.—Եղա, վոր չես իմանում: Քեզ պես ջահել կնիկներն ել նամուսն են վերացնում:

ՄԱՐԳՈ.—Նամուսը...

ԹԱԹՈՍ.—Հա, նամուսը: Են կնիկմարդը, վորը խելք տալիս Ե զրի ու գրքի, թող իրա նամուսից ձեռք քաշ:

ՄԱՐԳՈ.—Եղ ինչ խոսքեր ես ասում, հայրիկ:

ԹԱԹՈՍ.—Ես պապենական խոսք ե, դուզ խոսք ե:

ՄԱՐԳՈ.—Ախար պապերի դարը անցել Ե, հայրիկ:

ԹԱԹՈՍ.—Անցել Ե, ամա նրանց դրած լավ որենքհելլ պիտի մնան:

ՍԱՆԱՄ.—Վորն ա եղ լավ որենքները, վոր կնամո աջքերը քու մնան:

ԹԱԹՈՍ.—Հա, քու մնան, վորպեսզի կնանիք խոնհար, հնազանդ, գլուխները կախ իրենց գործին լինեն, իրենց նամուսին մնան:

ՄԱՐԳՈ.—Բայց միթե, հայրիկ լուսավորված կինը չի կարող նամուսով լինել:

ԹԱԹՈՍ.—Հա, չի կարող լինել: Լուսավորություն տեսնող կնիկը հետո շատ բաներ կուզե տեսնել:

ՄԱՐԳՈ.—Ե, վոր շատ բաներ տեսավ ինչ կլինի:

ԹԱԹՈՍ.—Են կլի. . . են կլի, վոր, մի խոսքով՝ խայտառակություն:

ՍԱՆԱՄ.—առհամարական, ը՛, յանի բան ասաց:

ԹԱԹՈՍ.—Սանամին Եղ ինչ ես քնթփնդում:

ՍԱՆԱՄ.—Սկի: Քու ասածներն եմ հաստատում:

Ծիծաղում Ե քի սակին:

ԹԱԹՈՍ.—Բայց դու ծիծաղում ես:

ՍԱՆԱՄ.—Ախար վոնց չծիծաղամ, Թաթոս ջան: Խալիսը սող ընկել Ե լուսավորության յեռեից, իսկ դու պապենական ատաթներից ես խոսում:

ԹԱԹՈՍ.—Հիմի դու մնացիր ինձ բան սովորեցնող:

ՍԱՆԱՄ.—Ինչ կա... հիմի դուզ խոսեին իրավունք ա:

ԹԱԹՈՍ.—հեզմական, իրավունք ա... հա ջան, ել ինչ դարդ ունենք: Գիրգորի աղջիկ Սանամն ել Ե լուսավորվել:

ՍԱՆԱՄ.—Ընչի չե: Փառք լուսավորություն տարածողներին:

ԹԱԹՈՍ.—Համ...

ՍԱՆԱՄ.—Հա:

ԹԱԹՈՍ.—Հլա մի տեսեք, Է...

ՍԱՆԱՄ.—Յանի, լուսավորության պես ել լավ բան կա:

ՄԱՐԳՈ.—Այսոր ուսուցիչը մեզ ասաց, վոր լուսավորությունը հացի պես անհրաժեշտ Ե մարդուն:

ՍԱՆԱՄ.—Շատ դուզ ե ասել: Լուսավորութիւնը մար-
դիս գլխում խելք ե դնում:

ՄԱՐԳՈ.—Միւրքը պայծառեցնում:

ՍԱՆԱՄ.—Հոգին գվարթացնում:

ՄԱՐԳՈ.—Կյանքը լավացնում:

ՍԱՆԱՄ.—Աշխարհիս շարն ու բարին հասկացնում:

ԹԱԹՈՍ.—բոլոր ժամանակի, յա, յա, յա, դե ենա, մի-
անգամից ասեցեք, վոր հարս ու կեսուք գծվել եք:

ՄԱՐԳՈ.—Վոչ, հայրիկ, մենք խելքացել ենք:

ՍԱՆԱՄ.—Իրուսն ե ասում: Լուսավորութեան յետե-
վից գնացող մարդը ավելի յե խելքացնում:

ԹԱԹՈՍ.—Ձեմ ուզում, չեմ ուզում ձեր եղ խելքա-
նալը: Դուք իմ ոճախի պատիվը վերջի վերջս խաղկ ու
խայտառակ եք անելու ձեր եղ լուսավորութեանով:

ՍԱՆԱՄ.—Բա եղ մի կոխտոյնիկի վայել խոսք ա, վոր
դու յես անում:

ԹԱԹՈՍ.—Վայել ա, վայել չի, յես չեմ ես տան մեծը...
չեմ ուզում, քյասար: Պրծանք:

Բաղխում են դուր

ՄԱՐԳՈ.—Բաց ե անում դուր. Բժշկուհին ե: Բոլոր
նամեցեմ են անում:

ԹԱԹՈՍ.—Բարով եք յեկել, հազար բարով: Աղջի Մար-
գո, մի են խառ բալիշը դեսը քաշի: Մարգոն կայսւրում ե:
Սանամ, դու ել մի վեր կաց, մածնից, կաթից, սերից, մեղ-
րից տես ինչ կա: Ամենով կայսւրում ե: Ե, բժշկուհի,
վոնց եք, գոհ եք մեր գեղից:

ԲԺ.—Ինչու չի:

ԹԱԹՈՍ.—Քու են տված գեղը ինձ շատ սպնեց: Հան-
գիստ նստի, բժշկուհի:

ԲԺ.—Շնորհակալութիւն: Ուրեմն, այժմ լավ եք ըզ-
գում ձեզ:

ԹԱԹՈՍ.—Հավին ել խոսք կն, թրի պես կարեց ցախ,
թրի պես:

ԲԺ.—Իսկ ինչպես ե յերեխայի գլխութիւնը:

ՍԱՐԳՈ.—Հավ ե, միայն, յերբեմն սիրտը յես ե տա-
լիս:

ԲԺ.—Ստամոքսի խանգարումից կարող ե վնել: Դուք
յերեխի հաճախ եք ծիծ տալիս:

ՄԱՐԳՈ.—Վոնց վոր պատահում ե: Վոր լաց ե վնում,
ծիծա բերանն: Եմ դնում, վորպեսզի ձեներ կտրի:

ԲԺ.—Այդպես չի կարելի: Յերեխի դուք իմ պատկերնե-
րը մոռացել եք:

ՄԱՐԳՈ.—Ճիշտն ասած, բժշկուհի, դուք անցյալ որը
այնքան բաներ բացատրեցիք, վոր շատը մոռացա:

ԲԺ.—Բայց յես ձեզ հանձնեցի համապատասխան
գիրք, վորպեսզի նրանով առաջնորդվեք: Կարդացել եք:

ՄԱՐԳՈ.—ձմեւում ե:

ԲԺ.—Հասկանում եմ, յերեխի ժամանակ չեք ունեցել
կարդալու:

ՄԱՐԳՈ.—Կմկում ե:

ԲԺ.—Դուք, կարծես, ճնշվում եք... կորցրել եք գիր-
քը, վոչինչ յես ձեզ նորը կտամ:

ՄԱՐԳՈ.—Վոչ... ախար, յես պես նոր եմ գրաճանա-
չութիւն սովորում: Յես հլա վոչինչ չգիտեի:

ԲԺ.—Ուրեմն, դուք կարդալ չեք իմանում: Դե լավ,
կարիք չկա ամաչելու: Մենք այժմ ունենք լիկկայաններ,
վորտեղ ձեզպեսներին հնարավորութիւն ե տրվում կըր-
թութիւն սղանալու:

ԹԱԹՈՍ.—Դրուստը ասած՝ մենք կնիկներու լուսավոր-
վելուն հակառակ չենք...

ՍԱՆԱՄ.—Կողմ ասա՝ սուտը գետինը մանի:

ԹԱԹՈՍ.—Մենակ թե, լավ կլեր, վոր կնիկմարդիկ ել
իրանց գծով լուսավորվեյին:

ԲԺ.— Իսկ վորն ե այդ գիծը, Թաթոս բիձա:

ԹԱԹՈՍ.— Եղ գիծը... հ'ըմ, խոսքի որինակ՝ կարդումքի տեղ կար. ու ձև անել սովորեն:

ԲԺ.— Այդ լավ եք ասում, բայց չե վոր կար ու ձև անելն ել դարձյալ կապ ունի գրագիտութեան հետ: Այ ուրինակ՝ (ցույց ե ցալիս ժուրնալը) այստեղ ցույց ե աըրված, թե ինչպես պետք ե յերեխաների համար շորեր կարել: Սանամ, Մարգո հետաքրքրությամբ նայում են: Տեսեք, այստեղ կա վիշրիկ, իսկ այս թվանշանները ցույց են տալիս, թե վոր մասը վորի հետ հարկավոր ե միացնել:

ԹԱԹՈՍ.— Դե մի անուշ արեք: Ուտում են:

ԲԺ.— Սա ձեր պատրաստած չիրն ե:

ԹԱԹՈՍ.— Հրամանք եք: Սանամն ե չորացրել:

ԲԺ.— Իսկ յես ձեզ ցույց տամ իմ պատրաստած չիրը միևնույն ծիրանից: Հանելով գրպանից մի բուռ չիր: Համեցեք:

ԹԱԹՈՍ.— Տեսդեղով Յա, ես ինչ հրաշալի չիր ե:

ՍԱՆԱՍ.— Դրուստ: Դեղին, մաքուր, կասեմաս գեղին քայլերար ըլի:

ԹԱԹՈՍ.— Ինչքան ել փափուկ ե: Ես իմ ատամի խարջ բան ե: Ուտում ե: Ես խոմ կանֆետից ել համով ե:

ՄԱՐԳՈ.— Սա, ասում եք, եստեղի ծիրաններից ե պատրաստված:

ԲԺ.— Այո:

ԹԱԹՈՍ.— Եղ վոնց եք պատրաստել. վոր եսքան հաջող ա դուրս յեկել:

ԲԺ.— Յես ոգտվել եմ ես ժուրնալից: Ցույց ե ցալիս: Այ, տեսնո՞ւմ եք այս նկարները: Բոլորը հետաքրքրությամբ նայում են: Իսկ այստեղ, մանրամասն գրված ե, թե ինչ կերպ պետք ե պատրաստել:

ԹԱԹՈՍ.— Ուրեմն ես գրքում չիր պատրաստելու մասին ել ե գրված:

ԲԺ.— Վոչ միայն չիր, այլ և ուրիշ շատ բաների: Այ, նսնում եք: Այս նկարը ցույց ե տալիս, թե ինչպես խընձորից, տանձից կարելի յե շփով յեփել:

ՄԱՐԳՈ.— Իսկ ես:

ԲԺ.— Իսկ սա ցույց ե տալիս, թե ինչպես ծառերից խափված խակ պտուղներից կարելի յե քացաք պատրաստել:

ԹԱԹՈՍ.— Հլա մի դու տես, Է... իսկ յես ես տարի ե 5 6 քթոց խակ պտուղ դեն ածած կլինեմ:

ՍԱՆԱՍ.— Թաթոսին կիմանաս, կիմանաս ուսումի ուսանեցր:

ԹԱԹՈՍ.— Այ կնիկ, դու ել մի սուս արա, Է...

ՄԱՐԳՈ.— Ծա:

ԲԺ.— Այս ել ցույց ե տալիս, թե ինչպես կաղինից կարելի յե յուղ պատրաստել:

ՍԱՆԱՍ.— Ա՛խ, ուսում, ուսում...

ԲԺ.— Այո, միայն ուսումով կարելի յե բարձրացնել եր տնտեսութեանը:

ՍԱՆԱՍ.— Թաթոսին կիմանաս:

ԹԱԹՈՍ.— Թե՛վով խափում ե Սանամին, քե լոխր: Դորդ ե, լավ բան ե ուսումը: Ներողութեան, ձեր հրամանքը վորտեղացի յե:

ԲԺ.— Յես այս շրջանի վերին գյուղից եմ:

ԹԱԹՈՍ.— Չարմացած. վերին գեղից... Ներողութեան, համ աղջիկն եք:

ԲԺ.— Նալբանդ Առաքելի:

ԹԱԹՈՍ.— Ավելի զարմացած, դու, նալբանդ Առաքելի աղջիկն ես:

ԲԺ.— Հալալ:

ԹԱԹՈՍ.—Մուղսոյնց:

ԲԺ.—Այո, այո:

ԹԱԹՈՍ.—Սպասի: Ճմռելով նակասք: Չի դու Արուս-
յակն ես:

ԲԺ.—Այո, Արուսայակն եմ:

ԹԱԹՈՍ.—Դե, եհա, առա, սանիկս ես, ելի: Վայ, ես
ինչ բան եր:

ԲԺ.—Հիմի հիշեցի, վոր ինձ յերբ վիճակվեց զալ ձեր
գյուղը աշխատելու, հայրիկս ինձ տուայ, վոր այս գյու-
ղում, նա մի բարեկամ ունի:

ԹԱԹՈՍ.—Եդ ա, վոր կա, յես եմ, յես քս հոր բարե-
կամը: Հեյ գիտի աշխարհ: Նալբանդ Առաքելի աղջկը
բժշկուհի... Իսկ յես կարծում եյի, թե քաղաքի բուրժուա-
ներից կլեր:

ԲԺ.—Բուրժուաների դարը անցել է, Թաթոս բիճա:
Այժմս հարկավոր է, վոր մասնագետները լինեն մեր դա-
սակարգից, վորպեսզի յերկիրը վերաշինենք մեր ուղածի
պես:

ԹԱԹՈՍ.—Եդ լավ ես ստում: Բայց քեզ վոնց հաջող-
վեց եղբան բարձր ուսում ստանալ:

ԲԺ.—Յես ուսում, մասնագիտություն ձեռք եմ բերել
անվերջ աշխատելով ու ձգտելով:

ՍԱՆԱՍ.—Դրուսա ե ստում. աշխատող մարդը ամեն
ինչ ել ձեռք կբերի:

ԹԱԹՈՍ.—Այ կիտի, դու ել մի սուս արա, է:
Բժեկումն ուն: Յերեկ պուճուր ժամանակիցդ ես ուսումի
գնացել:

ԲԺ.—Վոչ, իմ հայրը, ինչպես գիտեք չքավոր եր: Մի-
ջոցներ չունեի ինձ ուսումի տալու: Յես գրաճանաչու-
թյուն սովորել եմ 17 տարեկան հասակից:

ՍԱՆԱՍ.—Ասեա՛ մեր հարսի յաշին ես յեղել:

ԹԱԹՈՍ.—Հետո:

ԲԺ.—Լիկկայան ավարտելուց հետո յես մտա բան-
ֆակ, իսկ բանֆակ ավարտելուց հետո բժշկական ինստի-
տուտ:

ԹԱԹՈՍ.—Իսկապես զարմանք բան է: 17 տարեկանից
գրաճանաչություն ե սովորում, հետո ել բժիշկ դառնում:

ՍԱՆԱՍ.—Հը, կտեսնիս ուսումի գործությունը:

ԹԱԹՈՍ.—Այ կիտի, յա... Բժեկումն ուն. ներողություն,
ձեր հրամանքը ամուսնացած է:

ԲԺ.—Ինչպես չէ: Յերկու տարեկան ել յերեխա ունեմ:

ԹԱԹՈՍ.—Յերեկ ձեր մարդը քաղաքի բուրժուաներից
կլի:

ԲԺ.—Վոչ, նա մեր գյուղիցն է:

ԹԱԹՈՍ.—Ձեր գյուղից... ներողություն, ում տղեն է:

ԲԺ.—Բատրակ Վասիլի տղեն է:

ԹԱԹՈՍ.—Բատրակ Վասիլի .. Արշակը:

ԲԺ.—Այո, Արշակը:

ԹԱԹՈՍ.—Ախար, Արշակը, մի ժամանակ հորթարած
եր:

ԲԺ.—Այն ժամանակ, վոր Արշակը հորթարած եր, յես
ել գառնարած եյի:

ԹԱՆՈՍ.—Հիմի ինչ գործ ե անում Արշակը:

ԲԺ.—Նա մտավ զինվորական դպրոց, ավարտեց, այժ-
մըս հրամկազմում է:

ԹԱԹՈՍ.—Հա մի դու տես, է... Բատրակ Վասիլի
Արշակը հրամկազմում: Հեքիաթներ եմ լսում, թե...

ԲԺ.—Իրականություն եք լսում, Թաթոս բիճա, իրա-
կանություն: Նախկին բանվորները, բատրակները յերկիր
են կառավարում, շնորհիվ իրենց ձեռք բերած ուսումի ու
գիտություն:

ՍԱՆԱՍ.—Կիմանաս, կիմանաս, ինչ բան է ուսումը:

ԹԱԹՈՍ.— Ընկնում եմ մտաւանգութեան մեջ:

ՄԱՐԳՈ.— Բժեկուհուն, բայց, ասում են, վոր ուսում ձեռք բերելը շատ դժվար բան է:

ԲԺ.— Վոչ, ջանիկս, շատ (եղտ բան է: Միայն հարկավոր եմ աշխատել և լուրջ աշխատել: Դե, այժմս յես շտապում եմ, ինձ ներեցեք, յերեխայի համար յես դարձյալ կանցնեմ ձեզ մոտ:

ՍԱՆԱՄ.— Շատ շնորհակալ եմք:

ԲԺ.— Մարգոյին. ցավում եմ, վոր իմ տված գրքից չեք կարող ոգտվել: Մարգոն խիստ ննջւում է: Դե, լավ, միք ամաչե: Ձեր հասակին յես ել անգրագիտ եյի: Իսկ հետո վոչ միայն գրաճանաչութիւն սովորեցի, այլ և մասնագիտութիւն ձեռք բերի:

ԹԱԹՈՍ. Ինքը իրան. Ձե, ախպեր. հավատալու բան չէ: 17 տարեկանից, են ել ողլուշաղ մարդ գրաճանաչութիւն ե սովորում, հետո ել բժիշկ դառնում... Են ել մի գեղական նալբանդի աղջիկ...

ԲԺ.— Թաթոսին. Յտեսութիւն:

ԹԱԹՈՍ.— Սքափվելով. բարով, հաղար բարով: Բժեկուհին գնում է, Թաթոսը կանգնեցնելով նրան, Սպասի: Ուրեմն, ասում ես՝ 17 տարեկանից ես գրաճանաչ դարձել:

ԲԺ.— Այո:

ԹԱԹՈՍ.— Ու հետո բժշկութիւն սովորել:

ԲԺ.— Շատ ճիշտ է:

ԹԱԹՈՍ.— Նալբանդ Առաքելի աղջիկ լինելդ ել, հո սուտ չի:

ԲԺ.— Ամենին: Բժեկուհին գնաց: Գեղական աղջիկը բժշկուհի, հորթարածը՝ հրամկաղմ... Ձե, խելքս բան չի կորում: Հեքիաթների դարում ենք ապրում:

ՍԱՆԱՄ.— Թերեվալի խիելով Թաթոսի գլխին. Ը, խելքիդ ինչ ասեմ:

ել ինչ հեքիաթ: Են ա աչքովդ տեսար, ելի

ԹԱԹՈՍ. Այ կնիկ, դու ել մի սուտ արա, Ե...

ՍԱՆԱՄ.— Ծաղրական, սուտ արա. սուտ արա.

ԹԱԹՈՍ.— Դե, հա, չաչանակ լիզուդ յեղի, բլբլա: Փիե... մնում եմ Ղեվոն:

ՂԵՎՈ.— Բարե ձեզ:

ԹԱԹՈՍ.— Բարով, հաղար բարով, Ղեվո ջան, համեցեք: Մարգոյին. Աղջի, մի են խառ բալիշը դեսը քաշի: Մարգոն կուսարում է դժկամ:

ՂԵՎՈ.— Նստում է, ե, ինչ կա, չկա:

ԹԱԹՈՍ.— Սաղուլթիւն:

ՂԵՎՈ.— Կասենաս, մի քիչ դիլիտոր ըլես. հօր, խոմ կառավարութեան մարդիկ ելի քեզ նեղութիւն չեն տվել:

ԹԱԹՈՍ.— Ձե, ընչի պիտի ինձի նեղութիւն տան:

ՂԵՎՈ. Ինչ իմանամ:

ԹԱԹՈՍ.— Դրուստն ասած՝ յես ես մեր կառավարութիւնից շատ դուր եմ, ամա, մի բան կա:

ՂԵՎՈ.— Սահամբեր հը, ինչ:

ԹԱԹՈՍ.— Են վոր, թե մի կողմից աշխարը լավացրել են, մյուս կողմից ել մի քիչ փչացրել են:

ՂԵՎՈ.— Ամթ չլի հարցնելը, եդ վոր կողմից են լավացրել ու վոր կողմից փչացրել:

ԹԱԹՈՍ.— Վոնց ասեմ... լավացելա, վոր, կասենաս հիմի մենք ավելիլավ ենք ապրում, քան Նիկոլի ժամանակն էր, խախանդութիւն ե, կռիվ-դալմաղալ չկա, ազատ շունչ ենք քաշում: Ամա, մի բանը վատ է, վոր, ես ողլուշաղի լիզվին ազատութիւն շատ ե տրված, ել չափ ու չվան չկա:

ՂԵՎՈ.— Հանդիսավոր տնով, եդ դու շատ խելոք խոսք ասիր, Թաթոս ջան, շատ յերեվելի խոսք ասիր, իմաստունի խոսքեր ասիր, վոր մի յերկրի կառավարութեան մեջ լավ

որենքներ ել կան, վատ որենքներ ել: Դու կարծում ես Նիկոլի կառավարութեան ժամանակ լավ որենքներ չկար: Կար, Թաթոս ջան, կար: Ուղարձածիկ հոգի Նիկոլի ժամանակ ել լավ որենքներ շատ կար: Են ժամանակ, ուղուշող ասա ծըդ համեստ, նամուսով գլուխը կախ իրա բանին եր: Ամա ես կառավարութեան որենքներով, վոնց վոր գու ասիր, իմաստունի խոսքեր ասիր, կնկա նամուսին չափ ու չվան չկա, ու եդ բաւ ել գեկրետով ե, կիմանամ, հա, կառավարութեան հրաման, ինչ քեֆերը կտա՝ անեն:

ՔԱՅՈՍ.— Բա ես վոնց ե ըլելու:

ՂԵՎՈ.— Վոնց ասեմ: Խոսքի որինակ՝ վատն ու լավը, դրանք յերկու յեղբայրներ են. մեկը բարի գովակ, մյուսը չար: Ու յեթե չար գովակը շարունակ պաշտպանութեան գանի, իսկ բարին հալածանք, պարզ ե, վոր վերջի վերջո հաղթողը չարը կլի:

ՔԱՅՈՍ.— Դու ել յերեկելի խոսքեր ասիր, Ղեվո ջան, իսկական իմաստունի խոսքեր: Հիմի դու են աստ, վոնց անենք, վոր չարը խափանի ու հաղթողը բարին լինի:

ՂԵՎՈ.— Եդ մի քիչ դժվար խնդիր ե... Իմաստուն մարդիկ եֆիմիկելին...

Սուրանդակը դոնից Ձեզի նամակ կա:

ՍԱՆԱՄ, ՍԱՐԳՈ.— Ուրախ, վրա պրծներով նամակ, նամակ: Վերցնում են նամակը, սուրանդակը գնաց:

ՔԱՅՈՍ.— Մանասի ձեռքից վեցնելով նամակը: Այեք սանից կլի: Ղեվոյին: Ինչ լավ եղավ, վոր դու ել եստեղ ես: Տարվ նամակը Ղեվոյին Մի կարգա, Ղեվո ջան, տես նենք մեր Ալեքսանը ինչ ա գրում:

ՍԱՆԱՄ.— Հառաչելով. ախ, ինչ վատ բան ե գիր չիմանալը, վոր մարդ իր հալալ աղի նամակը չի կարող կարգալ:

ՂԵՎՈ.— Ե, Սանամ քույրիկ, թե աշխարհիս բոլոր մար

դիկն ել գիր ու զարամ իմանան, են վախտ բոլորն ել կլին աղաներ, ել վոչ հաց թխող կլի, վոչ լվածք անող, վոչ ել տան գործեր անող:

ՔԱՅՈՍ.— Իմաստունի խոսքեր են:

ՍԱՐԳՈ.— Արհամարական, ը՛, իմաստուն...

ՍԱՆԱՄ.— Եդ ընչի գիր իմացողը պտի հաց չթխի, յա չե լվածք չանի:

ՔԱՅՈՍ.— Զուտը կաս սղությամբ, Սուս, յես ձեր են, հիմի ինչ եյի ասել: Ղեվո ջան, դե մի կարգա:

ՂԵՎՈ.— Սկնոցը դնում ե աչքերին, յերկար նայում նամակին, նագում, սքում բերանը, ապա կարդում հանդարտ:

«Նախ և ասաջ սիրով, կարոտով բարե ունիմ... պառուգա: հագում ե, նեղվում: Թե իմ կողմանե հարցնեք՝ են բան ել լավ չեմ:

ՍԱՆԱՄ.— Զլի՞, հիվանդ ե բալիս:

ՔԱՅՈՍ.— Եդ ընչի՞:

ՂԵՎՈ.— Եսա, կիմանանք պատճառը: Եստուճակում ե կարդալ: Մեզ եստեղ շատ են բանացնում, ձեծում են ու հաց ել չեն տալիս ուտելու:

ՍԱՆԱՄ.— Ձեռները խփելով ձեկներին: Վայ, քոտանամ յես:

ՍԱՐԳՈ.— Վոնց թե... կարմիր բանակում ձեծ...

ՂԵՎՈ.— Դե, ինչ գրած ե, յես են եմ կարդում: Շարունակում ե կարդալ: Եստեղ շունը պատիվ ունի, սաղաւոր չունի:

ՍԱՐԳՈ.— Յա. Ալեքսանը սաղաւա ե՞...

ՂԵՎՈ.— Դե, մի բան ա: Թագավորական բանակում ծառայողը սաղաւա կլի:

ՍԱՐԳՈ.— Թագավորութեան՝ վորն ե:

ՔԱՅՈՍ.— Մարգոյին, աղջի, մի սուս. արա, բան իմանանք:

ՂԵՎՈ.—Թաքաւի՛ն. Հարսի՛ց լիզուն շատ ե յերկար: Ես քու ոճախի նամուսին վայել բան չի:

ՔԱՅՈՍ.—Յեռ նրա լիզուն քոքից ենպես կտրեմ, վոր ել սկի լիզու չլի:

ՂԵՎՈ.—Ասենք, հարսն ել մեղավոր չի, այլ որենք-ները, որենքները, վոր սղուշաղի լիզվին չափ ու չվան չի-դնում:

ՔԱՅՈՍ.—Ծանր հառաչում ե Ախ...

ՂԵՎՈ.—Շարունակում ե կարգալ «Քնելու տեղաշոր չկա, քնում ենք բայց գիտնին:

ՍԱՆԱՄ.—Խփելով ձեռքերը ծնկներին. վայ, վայ, վայ...

ՂԵՎՈ.—Շարունակում ե կարգալ: «Մեր կազարմում ուս սալդատներ ել կան...

ՄԱՐԳՈ.—Յա, կազարմեն վորն ա:

ՔԱՅՈՍ. Մարգոյին, աղջի, ձենդ, յես հիմի քու են,ինչ էյի ասել...

ՂԵՎՈ.—Ե՛ աշխարհ շատ ե փչացել, շատ: Հա, վոր տեղ մնացինք. շարունակում ե «ուս սալդատների համար ամեն ինչ ել կա. հոյ ել,միտ ելշաքարել: Թե նրանց կերածից մի բան ավելանա, եղա մեր կերածը, չե՛ վնց ուզում ես յոլա գնա:

ՍԱՆԱՄ.—Ես սկի հավատալու բան չի:

ՂԵՎՈ.—Քիչ ե մնում, վոր յես ել չհավատամ: Ամա, ենքան պարզ ա զրած վոր. մեկնելով նամակը Սանամին ընդ, ուզում ես փեկալ, ինքդ կարդա:

ՍԱՆԱՄ.—Վեցնում ե նամակը, նայում, հուզվում, սեղում նամակը կրծքին, Ախ Ալեքսան ջան, քոտանա քո մերը, վոր քու ե մնացել աշխարհում:

ՔԱՅՈՍ.—Վեցնելով նամակը Սանամից, դե բոլա, գես տուր, թող վերջացնի:

ՂԵՎՈ.—Շարունակում ե կարգալ «Հա, ապի...

ՄԱՐԳՈ.—Ապի՞... հա հորը սկի ապի չեր ասում:

ՂԵՎՈ.—Շարունակում ե կարգալ ավելի կակմալով, նեղվելով: Ես ել քեզ պիտի հայտնեմ, վոր կառավարու-թյան կողմից հրաման կա՝ վերացնել կոլխոզները: Կարող ե պատահել, վոր ես հրամանը հլա մեր գյուղը չի հասել, ենպես վոր, դու որ առաջ դուրս արի կոլխոզից, ու ես լուրն ել աշխատիր տարածել մեր ծանոթների շրջանում վոր իմանան մեր կառավարության ես նոր որենքի մա-սին: Թե ինձ ել կարող ես հաց ղրկիր, փող ղրկիր, վորքաղ ցածությունից չմեռնեմ:

ՍԱՆԱՄ.—Վայ, վայ, վայ...

ՂԵՎՈ.—«Մնամ կարտով ու բարեներով,

Ալեքսան»

ՔԱՅՈՍ.—Ես ինչ բան... ասել ա՝ կոլխոզներն ել են վերացնում:

ՄԱՐԳՈ.—Ես վոր սկի հավատալու բան չի:

ՂԵՎՈ.—Դրուստն ասած՝ ես լուրը իմ ականջին ել ե դիպել, վոր ես կոլխոզներ կազմակերպելը վոչ թե կա-ռավարության հրաման ե յեղել, այլ մեր գեղի կուսակցա-կանների սարքած ոյինքազությունը:

ՔԱՅՈՍ.—Յա, ես ինչ ե ասում... ուրեմն կոլխոզը ոյին բազություն ե:

ՔԱՅՈՍ.—Մարգոյին Ձենդ, անպատկառ հարս, եդ քու լիզուդ խափանի, հա՞...

ՄԱՐԳՈ.—Ընչի՞... Թող ես լիզուն խափանի, վոր կոլ-խոզների մասին վատ ե խոսում:

ՔԱՅՈՍ. Թե՛... ես քեզ եմ անպարկեշտ լիզու կլի՞...

ՂԵՎՈ.—Ախար ի՞նչ կարա անե: Դե, յես գնացի, մնաք բարով թե՛-ՑՐ

ՔԱՅՈՍ. Բարով. հազար բարով. Ղեկո ջան: Ծնորհակալ ենք, վոր նեղություն քեզից չեղավ: Նամակը կարդացիր:

ՂԵՎՈ.—Նեղութեան բան չկա, եղ մեր պարտականութեանն է: զրա՞ն մեզ Թաքոսին: Նամակն էր, լավ կանես, վոչնչացնես: Ենտեղ ես կառավարութեան ղեպչողական բաներ կան: Գնաց:

ՄԱՐԳՈ.—Պահում ես նամակը:

ԹԱԹՈՍ.—Փնտրում ես նամակը, աղջիկ, ինչ երա՞վ Ալեքսանի գրած նամակը:

ՄԱՐԳՈ.—Նամակը, ը՛հ, նամակը, փեչի մեջ ընկած:

ԹԱԹՈՍ.—Հնա, դե լավ: Ես ել ձեր դոված կարմիր բանակը. լավ կպահեն, աչքի լսի պես մտիկ կտան: Կինո թիատր շահեց կտան, շաքարով չայ կկամայեն, մսով ձաշ կտան, ըսենց կանեն, ընենց կանեն, թու, բանից դուրս ա գալիս, վոր սաղ խաբերայութեան է: Ես ե գնում եմ կոլխոզից ել դուրս գամ:

ՍԱՆԱՍ.—Այ մարդ, ինչ ես անում, ընչի՛ յես դուրս գալիս կոլխոզից: Դու ինքդ ելի՛ր ասում, վոր կոլխոզը մեր ապրուստը լավացրեց:

ԹԱԹՈՍ.—Եղ ել ե խաբերայութեան Ձե, վոնց վոր Ալեքսանը գրել ա, եղպես ել անելու յիմ:

ՍԱՆԱՍ.—Այ մարդ, հրա մի սպասի...

ԹԱԹՈՍ.—Ձեմ սպասում դուրս եմ գալու: Ասածս ասած է, հա: Դուրս ե գնում:

ՍԱՆԱՍ.—Մարգո, դրուստ նամակը փեչը ընկած:

ՄԱՐԳՈ.—Ձե, սաից ասի, ետեղ ե:

ՍԱՆԱՍ.—Ինչ լավ, վոր պահել ես Յեկուսն ել նայում եմ նամակին: Մարգո ջան, ես գրեցի չես կարդա: Դու չես կարդա:

ՄԱՐԳՈ.—Ախար յերկու դաս եմ գնացել միայն, բոլոր գրերը չեմ ճանաչում: Այ սա «ս» է:

ՍԱՆԱՍ.—Ապա տեսնեմ, ասում ես «ս»:

ՄԱՐԳՈ.—Ես տառն ել «ի» է:

ՍԱՆԱՍ.—Տեսնեմ, ես ել ասում ես «ի» յե, հա... հր՛մ իմացա: «ի»ն մի յերկար խաղ ա, մեջտեղից ել ծռած պոչ ունի: Դե մի իմացի, Մարգո ջան, ես ինչ տառ ա:

ՄԱՐԳՈ.—Ես, ես, նայում ե դասագրի՛ն: Ես ել «բ» է, մայրիկ:

ՍԱՆԱՍ.—Հը՛մ, ես տառն ել «ի»-ի ֆատնն ա մենակ ծուռ պոչը գլխից ա:

ՄԱՐԳՈ.—Ես ել, մայրիկ «ե» է:

ՍԱՆԱՍ.—«Ե»-ի ծուռ պոչն ել տակիցն ա, եղ ել իմացա:

ՄԱՐԳՈ.—Տգնելով, ես տառը չեմ իմանում, իսկ ես, ամենավերջի տառը ելի «ի» յե:

ՍԱՆԱՍ.—Մարգո ջան, հրա մի ես տառերը կապի, տես նենք ինչ դուրս եկած:

ՄԱՐԳՈ.—Կապելով ասուեր, ս ի բ ե. սիրե, սիրե, գլխի բնկած, սիրելի, սիրելի... ուրեմն, ես տառն ել «լ» է:

ՍԱՆԱՍ.—Եղա, եղ, Մարգո ջան, իմացել ես: Բալես մեզ «սիրելի» յե գրում: Ախ, Ալեքսան ջան, քու ես շարած նաշխան գրերին դուրբան, Ալեքսան ջան: Դե մի կարդա կարդա Մարգո ջան, բալքի մնացածն ել ջակիս:

ՄԱՐԳՈ.—Ես, վոր սկի չեմ ջակում:

ՍԱՆԱՍ.—Ե՛ս:

ՄԱՐԳՈ.—Տգնում ե, նայում գլխին ես ել անծանոթ ե:

ՍԱՆԱՍ.—Ախ, ուսցւմ, ուսում: Ինչ վատ բան ե քու լի-նիլը: Սիրտս պատում ե իմանալու, թե ինչ ե գրում բալիս, ամա ճար չունեմ:

Ախ, Մարգո ջան, «լավ ե մարդու աչքերը քու լինի, քան թե միաբը» ասել ա մի իմաստուն մարդ:

ՄԱՐԳՈ.—Իսկ Լենինը ասել ա, վոր ասանց ուսում սոցիալիզմ չենք կարող կառուցել:

Մնում եմ Թաքոսը յեմ Արսաեսը:

ԹԱԹՈՍ.—Մի տեսեք ում եմ բերել, ում:

ՄԱՐԳՈ.—Արտաշես, դու յետ:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Յես եմ վոր կամ:

ՄԱՐԳՈ.—Վայ, աղբեր ջան... ջերմագին համբուրվում եմ:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Խնամի Սանամ, բարե

ՍԱՆԱՍ.—Յա, ես Արտաշեսն ա, գառնարած Արտաշէսը

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Վոչ, ես ինժեններ Արտաշեսն ե, կառուցող կարմիր ինժեններ Արտաշեսը:

ՍԱՆԱՍ.—Այ աղա, թող մի լավ տեսնեմ քեզ:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Բարձրանում ե արոռի վրա. ընթ, մի լավ տես: Արոռի վրա պտոյս գալով. աջից ել, ձախից ել, հարավից ել, հյուսիսից ել: Հը՞ լավ տեսար: Յաժ ե գալիս Ընդհանուր ծիծաղ:

ԹԱԹՈՍ.—Ելի են ոյինքաղ Արտաշեսն ես մնացել:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Բայց, ուսումիս մեջ չեմ թերացել, խնա մի Թաթոս:

ՄԱՐԳՈ.—Արտաշես ջան, ուրեմն ուսումդ ավարտեցիր, պրծար:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Այս, ավարտեցի: Ուզում ես դիպլոմացույց տամ: Ասենք ցույց տամ ել, մեկ ե, զազ չես հասկանա:

ՄԱՐԳՈ.—Խիստ ննջում ե:

ՍԱՆԱՍ.—Դե, լավ, քրոջդ մի ամաչացնես:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Յես միշտ ել նրան կամաչացնեմ, յեթե չի աշխատի վերացնելու իր անդրադիտությունը:

ՄԱՐԳՈ.—Ինչ ես իմանում, թե չեմ աշխատում:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Հմ, այդ դեպքում, դու իմ անգին բույրի կըն ես: Քննաբար գիտում ե Մարգոյի իրանը

ԹԱԹՈՍ.—Հեյ գիդի աշխարհ... գառնարած, ոյինքաղ Արտաշեսը ինժեններ, կառուցող ինժեններ... Ձե, աղբեր, մենք հեքիաթների դարում ենք ապրում:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Վոչ, խնամի Թաթոս, մենք սոցիալիզմի կառուցման դարումն ենք ապրում: Յեվ մենակ գառնարած Արտաշեսն չե, վոր ինժեններ ե դարձել, այլ նրա հետ հարյուրավոր ու հազարավոր նախկին բաղրախներ ու բանվորներ այսոր մասնագետներ են դառել: Հեքիաթ ել չի լինի կոլխոզների կոմունալ շենքերի կառուցումը, վորի նախագիծը կազմելու համար գործուղվել են ինժ. այստեղ, մի հմուտ ուսու ինժենների հետ:

ԹԱԹՈՍ.—Ուրեմն, կոլխոզիկների համար նոր շենքեր եք կառուցելու:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Նոր ե այն ել ինչպիսի: Յերկու, յերեք հարկանի մեծ-մեծ շենքեր, շրջապատված պարտեզներով: Այդ շենքերում կլինեն՝ կինո, թատրոն, ընթերցարան, մանկապարտեզ, ճաշարան, բաղանիք...

ԹԱԹՈՍ.—Ձե, չե, եդ վոր յերազներից ել դենը անցավ: Աշուղների պատմած հեքիաթներում ել քու եդ պատմածները չկան:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Իսկ սոցիալիզմի իրականության մեջ կլինի:

ԹԱԹՈՍ.—Ինչ ասեմ. դուք լավ հույսեր եք առլիս, ամա...

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Հը, ինչ կա:

ԹԱԹՈՍ.—Ախար, նոր Ալեքսանից նամակ ստացա...

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Հա, իսկապես, վոնց ե Ալեքսանը, ինչ ե գրում:

ՄԱՐԳՈ.—Ինչ ե գրում, ես նամակից կարող ես իմանալ: Տալիս ե նամակը Արտաշեսին:

ԹԱԹՈՍ.—գարմացած. Մարգոյին: Ախար, դու ասիր՝ նամակը փեչքն եյիր գցել:

ՄԱՐԳՈ.—Են յես ստից ասի:

ԹԱԹՈՍ.—Եդ ինչ լավ բան ես արել Մարգո ջան: Ար

տաշես, դե մի բարձր կարգա, մի անդամ ել իմանանք՝ ինչ ա գրոււմ:

Սանաւ, Մարգո Թարոս խիստաւրված ու շաղկապաւր խում են:

ԱՐՏԱՇԵՍ.— Կարդում ե... Սիրելի ծնողներ, սիրելի Մարգո ահա յերեք շաբաթ ե, վոր յես կարմիր բանակումն եմ կամ ուրիշ խոսքով ասած՝ դրախտումն եմ:

ՍԱՆԱՍ.— Վոյ, բալա ջան ..

ՄԱՐԳՈ.— Տեսար, մայրիկ:

ԹԱԹՈՍ.— Վաւ պրծնելով, Յան, ետեղ եղդես բան ա գրած...

ԱՐՏԱՇԵՍ.— Իհարկե ինչու վարմացար:

ԹԱԹՈՍ.— Վոչինչ, շարունակիր:

ԱՐՏԱՇԵՍ.— Շարունակում ե կինո, թատրոն, կոնցերտ ամեն բան ել կա կարմիր բանակայինի համար: Մեր ուտել խմել ուն խոսք չկա: Ամեն որ մտով ճաշ, շաքարով չոյ, մի խոսքով մեկ շաւ լավ են պահում:

ՄԱՐԳՈ.— Տեսնում ես, մայրիկ:

ԱՐՏԱՇԵՍ.— Շարունակում ե կարգալ ... Ուրախ եմ, վոր կոլխոզից լավ յեկամուտ եք ստացել: Կարծում եմ, հայրիկ ջան, վոր դու վերջնականապէս համոզվեցիր, վոր մեր ապրուստը կոլխոզը կարող ե բարձրացնել: Հուսով եմ, վոր սրանից հետո ել ավելի պինդ կկաշեք կոլխոզի աշխատանքներին եւ կաշխատեք մնացածներին ել ներդրավել կոլխոզի շարքերը: մնամ կարոտով ու բարեկեցութեամբ ձեր վոր դի Ալեքսան:

ԹԱԹՈՍ.— Արտաշես, ես նամակում դու սխալ բան չկարդացիր...

ԱՐՏԱՇԵՍ.— Չեմ հասկանում... ինչ վոր կար՝ են կարգացի:

ՍԱՆԱՍ.— Այ սաակես դու, Ղեվո, այ դու գետինը մըտ

նես քու եղ գրածանաչությամբ, վոր մեր սրտերը չհատա-
ցնեցիր:

ԱՐՏԱՇԵՍ.— զիսի ընկած. ա, հասկանում եմ յերեկոս մակը տվել եք Դովլաթեհց Ղեյլին կարգաւու ծիծաղում ե: Յերեկայում եմ, թե եղ գզված գելը ինչ բաներ կարդացած կլինի, ձեր սրտերը պղտորելու համար:

ՍԱՆԱՍ.— Վոյ, Արտաշես ջան, թե իմանաս, եղ մարդը ինչ բաներ կարդաց:

ԱՐՏԱՇԵՍ.— Դասակարգային թշնամին ուրիշ ինչ բան կարող եր անել:

ՄԱՐԳՈ.— Հիմի, հայրիկ, համոզվեցիր, վոր Ղեյլն իրանից մոկոնեց:

ԹԱԹՈՍ.— Ուրեմն եղ մարդը ստից կարդաց:

ՍԱՆԱՍ.— Հրա կասկածում եմ:

ԹԱԹՈՍ.— Հա, չեմ հավատում:

Մնում ե Աւաւը

ՍՐԱՍ.— Մտադիւն բաւեցում ե Ա. Բաւեցին: Ուրեմն, կարելի յե շնորհավորել կարմիր ինժեներին: Բաւեցում ե նայել մյուսներին:

ԹԱԹՈՍ.— Արամ ջան, հրա մի ես գիրը կարգա:

ԱՐԱՍ.— Կարդում ե «սիրելի ծնողներ, սիրելի Մարգո ահա յերեք շաբաթ ե, վոր յես րմիր բանակումն եմ, ուրիշ խոսքով ասած՝ դրախտումն եմ»:

ԹԱԹՈՍ.— Լավ, բոլ ա քիչ մտաւ ելով, ետեղից ել մի կարգա:

ՍԱՆԱՍ.— Կարդում ե «կինո, թատրոն, կոնցերտ, ամեն բան ել կա կարմիր բանակայինի համար»:

ԹԱԹՈՍ.— Լավ, բոլ ա:

ՄԱՐԳՈ.— Տեսար, հայրիկ:

ԹԱԹՈՍ.— Տեսաւ Ուրեմն ստից ե կարդացել: Այ շուն ջան կրդի, քա, եսպես ել ոյին կի աղան մարդի գլխին: Վերցնում ե մանակը:

ՍԱՆԱՄ.—Քանի մենք անգրագետ, քոռ կմանք, մեր գլխին հլա շատ ոյիններ կխաղան:

ԹԱԹՈՍ.—Թե նրանք մեր գլխին եղպես ոյին կխաղան, յես ել հիմի նրա գլխին իմ ոյինը կխաղամ հա:

Վազում ե դուրս Արսաշես, Արամ կանգնեցնում են:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Սպասի, Թաթոս բիձա, ուր: Ռազմական կոմունիզմ հո չե:

ԹԱԹՈՍ.—Ձեմ իմանում, թե ինչ կոմունիզմ ե, ամա յես եդ նամարդ Ղևոյի պուխը ջարդելու յեմ, հա:

ԱՐՏԱՇԵՍ. ԱՐԱՄ.—Սպասի, այ մարդ:

ԹԱԹՈՍ.—Ջարդելու յեմ: Յես Թաթոսը չեմ ըլի, թե յես նրա մերը չլացացնեմ, հա: Ասածս՝ ասած ե:

Ուզում ե գնալ, պահում են:

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

2-ՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բեմը կոխող վարչության գրասենյակն է:

Բեմի վրա Ղեվո, Ավագ:

Ղեվոն նսած գրասենյակի առաջ գրում ե, յերեմն հաշվում հաշվիչի վրա:

ՂԵՎՈ.— Հա, Ավագ, լավ վոր հիշեցի: Անտանապահու-
թյան մասին գրություններ ե յեկել. ես քու բրիգադին ե
վերաբերում, վերցրու:

ԱՎԱԳ.—Վերցնում ե գուրջուններ, քերթում:
Ղեվո ջան, մի կարգա, տեսներ ինչ ա գրած: Ախար,
դու գիտես, վոր յես անգրագետ եմ:

ՂԵՎՈ.—Փա, քո տունը չլինվի: Յես սկի Ֆամանակ
ունեմ եդ զոլամա գրությունները քեզ կարգալ, բացատրեր:

ԱՎԱԳ.—Բա, վճեց անենք, Ղեվո ջան:

ՂԵՎՈ.— անխաբեք. ի՞նչ իմանամ: Ամեն մարդ իր գոր-
ծին ե պատասխանատու:

ԱՎԱԳ.—Դե, մի լավություն ա արա:

ՂԵՎՈ.— Ե, Ավագ ջան, լավություն անելու դարը ան
ցել ա: Հիմի ամեն ինչ խողրասչոտ ա:

ԱՎԱԳ.—Ասել ա՝ կարդալուդ համար փող ես ուզում:

ՂԵՎՈ.—Ձե, իմ միտքը եդ չե:

ԱՎԱԳ.—Բա ի՞նչ ե:

ՂԵՎՈ.—Պրոստո, ժամանակ չունեմ. իսկ ժամանակը,
դու գիտես, վոր մեր իշխանության որենքով փող արժե:

ԱՎԱԳ.—Դե, ելի եկար են խոսքին, վոր փող ես ուզում:

ՂԵՎՈ.—Դե չասի՝ անպատճառ փող:

Կարող ես ուրիշ բան տալ:

ԱՎԱԳ.—Ի՞նչ:

ՂԵՎՈ.—Յեղից, մեղրից, բրթից, մրթից, մի խոսքով,
քեֆդ ինչ կուզի:

Մսնում և խեղճ խիս վրդովված

ԽԵՉՈ.—Այ Ղեվո, դու ես ինչ ոյին ես բերել իմ գըլ-
խին:

ՂԵՎՈ.—Ինչ կա, ինչ ա պատահել:

ԽԵՉՈ.—Յանի չես իմանում... Մեկնելով քուղքը: Ինչա
գրած եստեղ: Ղեվոն նայում և թղթին, ուղղում ակնոց-
ները: Հը, չեղմեքդ լավ զլի, տեսնես: Դե, մի ասա, ինչ ա
գրած:

ՂԵՎՈ.—Դե, գրած ա 250

ԽԵՉՈ.—250 ի՞նչ:

ՂԵՎՈ.—Ինչ, ինչ, դե, մանեթ, ելի:

ԽԵՉՈ.—Մանեթ, թե կապեկ:

ՂԵՎՈ.—Կմկմում ե:

ԽԵՉՈ.—Հըյիդուդ ընչի՞ ըռնվեց: Յույց ասով թղթի վրա
եստեղ ինչ ա գրած, այ ես վերի մասում:

ՂԵՎՈ.—Ես, ես...

ԽԵՉՈ.—Հա, ես կապեկ չի:

ՂԵՎՈ.—Դե, ես կապեկը թվանշանից մի վերստ հե-
ռու յա գրած: Պետք եր վոր թվանշանի կողքին գրեյին
կապեկն ու մանեթը, վոր մաշուր ըլեր: Հիմի վոր սխալ
են գրել, յես մեղավոր եմ:

ԽԵՉՈ.—Հիմի դու մնացիր պետական պաշտոնյաների
սխալները բռնող... Չի ըլի, վոր գնաս նրանց մի քիչ դաս
տաս:

ՂԵՎՈ.—Դաս ել կտամ, ընչի՞ չե:

ԽԵՉՈ.—Ասելա, քու եզ ոյինբաղությունը իմ 5 մա-
նեթի գլխին եր: Բա դու չես ամաշում:

ՂԵՎՈ.—Մի քիչ քաղաքավարի խոսա:

ԱՎԱԳ.—Խեչո, ես ինչ նաղ ա:

ԽԵՉՈ.—Տո, աղբեր, են ուր մի գրություն եր եկել
ինձ վրա, յես ել, վոչ բարով, մեր ես պրափեստորին ավի

կարդալու: Ես մարդն ել կարդաց, թե քու վրա 250 մա-
նեթ տուժ կա: Տո, Ղեվո, ի՞նչ 250 մանեթ, թե հաշատ
պարզ գրած ա,—250 մանեթ: Տո, Ղեվո, իմ տունը քանդ-
վեց, բա սրա ախրը ի՞նչ ա ըլելու: Թե մի վախենա, մի
դիմում կզրենք, կզիջեն: Դիմում գրողն ել ինքը յեղավ,
5 մանեթ ել վող վերցրեց, ասաց, մի երկու ուրից շրջկենա
բոն եմ գնալու, եզ թուղթը կտաս ինձ, հետն ել մի 50
60 մանեթ փող. յես հետեղ քու գործը կգրատեմ: Եսոր,
մեր ուսումնարանի մոտից անցնելիս, մտածեցի, մի ան-
գամ ել ես մեր վարժուհուն կարդալ տամ: Կարդալ տվի, թե
եստեղ 2 ու 50 կ. ա գրած: Այ վարժուհի, խոմ սխալմունք
չկա, թե չե, շատ պարզ գրած ա 2 ու 50 կ.: Իսկ ես մարդը
250 մանեթ դուրս բերեց:

ԱՎԱԳ.—Եզ վոչինչ, վոր 250 մանեթ և դուրս բերել,
բայց չե վոր նա նաե խոստացել և բո գործը 50—60 մա-
նեթով գրատել:

ԽԵՉՈ.—Դրուստ և յերա գործը լավ եր գրատել ու ու եզ
60 մանեթն ել կլեր հերիսի յեղը:

ՂԵՎՈ.—Դուք ել ինչ եք մարդի մասխարա գցում:
Ես ել իմ արած մարդկության դիմաց, վոր գործս թողած
ձեր գրություններն եմ կարդացել: Մսնում և Մուսաղը:

ՄՈՒՐԱԳ.—Ղեվո, Ղեվո, մի դավթարը մտիկ տուր,
տեսնենք մեր աշխուրերը ինչքան ե:

ՂԵՎՈ.—Ես սահաթիս, Մուրադ ջան:
սկսում և քերթել մասյանները յեվ յերբեմն հաւիել հաւ-
վիչի վրա:

ԽԵՉՈ.—Ավագին: Յանի ես անգրագիտությունից ել
վատ բան կմ:

ԱՎԱԳ.—Ախ, ել մի ասե: Ես անգրագիտությունը վա-
ռում ե ինձ, վառում:

Յուլյց ապով քղթեք: Ըհը, ես քան գրություններ և
յեկեկ իմ բրիգադի վրա, ու սիրտս ճաքում է հետաքրքր-
բությունից, թե ինչ ա գրած եստեղ: Ուզում եմ կարգամ,
լափեմ, ես, ես գրությունների ծուծը քամեմ, ամա, իլլաճ
չունեմ:

ԽԵՉՈ.— Թե իմանաս եղ կրակը ինձ ինչքան ա վա-
ռում, Ավագ ջան: Ինչքան վնասներ եմ տեսել յես ես ան
գրագիտության յերեսից, ինչքան ոյրններ են բերել իմ
զլխին մարդիկ, խաբել ինձ, ուրացել են իմ վաստակը, իմ
հալալ հախը ես անտեր անգրագիտության յերեսից:

ԱՎԱԳ.— Ըհչի՛ չեմ իմանում, Խեչո ջան, բա յես քիչ
վնասներ եմ տեսել: Քանի, քանի անգամներ ինձ ել են
խաբել, իմ իրավունքը կտրել, հլա եղ ել հերիք չե, ինձ ել
հեչ բանի տեղ են գրել ու վրես ծիծաղել:

ԽԵՉՈ.— Դե վոր գիր չենք իմանում՝ հեյվանի հետաքի
յենք, բա ինչ:

ԱՎԱԳ.— Ախ, Խեչո, յերբեմն միտք եմ անում, ու կար
ծես յես նմանում եմ ա՛յն մարդուն, վոր իրա մեջ ենքան
ուժ է գզում, վոր կարող է են գիմացի սարը շուռ տալ,
բայց տեսնում է, վոր ձեռքերը կապված են:

ԽԵՉՈ.— Ճիշտն ասած՝ յես ել եմ շատ անգամ եղ բանը
զգացել, բայց, հիմի, մի բան ել է անցնում մաքով:

ԱՎԱԳ.— Ի՞նչ:

ԽԵՉՈ.— Են վոր, յեթե մենք մեր մեջ ենքան ուժ ենք
տեսնում, վոր կարող ենք են դիմացի սարը շուռ տալ,
ապա, ինչո՞ւ եղ ուժով չենք կարող ես մեր ձեռքերի կա-
պերը կտրատել, դեն զցել:

ԱՎԱԳ.— Յանի, ուզում ես ասել, դնանք սովորելու:

ԽԵՉՈ.— Հա:

ՂԵՎՈ.— Մուրադիկ.— Ձեր աշխուրբը, Մուրադ ջան,
428 աշխուր ե:

ՄՈՒՐԱԴ.— Ձարմացած երկու հարյուր քառասուն ութ...

ՂԵՎՈ.— Համեիչի վրա ելի հաշվելով. հա, դուզ 248

ՄՈՒՐԱԴ.— Սպասի, եղ մենա՛ն իմ աշխուրբն են, թե
մեր տանեցոց բոլորի:

ՂԵՎՈ.— Ձեր բոլորի, Մուրադ ջան:

ՄՈՒՐԱԴ.— Եղ ի՞նչեր ես ասում, Ղեվո:

ՂԵՎՈ.— Դե ինչ վոր կա, յես են եմ ասում:

ՄՈՒՐԱԴ.— Ախար, յես մեր աշխուրբերի հետաքր պահե-
լու համար մեր տան սյան վրա խաղ եմ արել: Եսոր հաշ-
վեցի, հլա 300 հարուրից ել անցավ:

ՂԵՎՈ.— Ե, դու կարող ես ձեր տան սյան վրա 500
խաղ անել, ուրեմն ձեր աշխուրբը կլի 500°... ախար, ես-
տեղ մատյաններ կան, հաշվապահական որենքներ կան:
Անկնելով մասշտաբ, թե չես հավատում, կարող ես ինքդ
ստուգել:

ՄՈՒՐԱԴ.— Դե ինչ ես աչքս կոխում, մին ա, յես ան-
գրագետ եմ, բան չեմ հասկանա:

ՂԵՎՈ.— Դե վոր անգրագետ ես, Մուրադ ջան, ուրեմն,
պարտավոր ես հավատալ գրագետ մարդու ասածին:

ԽԵՉՈ.— Եղ ընչի՞ պիտի քու ասածներին հավատանք:

ՂԵՎՈ.— Իմ ասածին ասելով, ուզում եմ ասել, ես
դավաբում գրածին:

ԽԵՉՈ.— Վոչ ել քու դավթարում գրածին կհավատանք:

ՂԵՎՈ.— Հիմի քու ասելը ինչ ա:

ԽԵՉՈ.— Են, վոր դու խաբեբա մարդ ես:

ՂԵՎՈ.— Յա...

ԽԵՉՈ.— Յա ու հիմի ինչ էլի ասել: Նիկսի վախտը
լոխպել ես միտմիտ խալխին, հիմի քու փեշակը կուզես
մեր որոք ել շարունակել...

ՂԵՎՈ.— Ո՞ւմ եմ լոխպել, ինչեր եք խոսում:

ԱՎԱԳ.— Սպասեք տղերք, յես մի բան եմ ուզում իմա-

նալ: Ղեկնչին: Հլա մի դավթարը բաց ու ինձ ասա, թե
Սրսենը քանի աշխոր ունի:

ՂԵՎՈ.—Ի՞նչ Սրսեն:

ԱՎԱԳ.—Գու բիձու աղա Դովլաթենց Սրսենը:

ՂԱՎՈ.—Ուրիշի աշխ որերով ընչի՞ յեք հետաքրքրվում:

ԱՎԱԳ.—Գու ի՞նչ բանն ե: Յեա, ինչպես վարչության
անդամ, պահանջում եմ, վոր ասես:

ՂԵՎՈ.—Սխար, հաշվելը՝ յերկար-բարակ պատմու-
թյուն ե. իսկ հիմի ձեռիս ել վռազ դորժ կա:

ԱՎԱԳ.—Վոչինչ, դու մեն կ ես ամսվա աշխորերի
թիվը ասա:

ՂԵՎՈ.—Դժկամ քերթում ե մասյանը. հաւժում:

ԱՎԱԳ.—Մուրադին խեյոյին ատանձին: Հիմի նրա
ղալըությունը յես կըռնեմ:

ՂԵՎՈ.—Սրսենը ես ամսում ունի 28 աշխոր:

ԽԵՉՈ.—Ի՞նչ ասիր... 28 աշխոր... Տո, աղբեր, թե Սր-
սենը մեր բրիգադումն ե, ես ամսում սկի 10 որ ել չի
յեկել աշխատանքի:

ԱՎԱԳ.—Հիմի գլխի ընկած, Մուրադ, թե քու աշխո-
րերը ինչու յե պակաս:

ՄՈՒՐԱԴ.—Բա գլխի չընկա: Խփելով գլխին. ախ, դա-
ֆա, դաֆա, ես ա հեյվան մեծացած մարդու որը:

ԱՎԱԳ.—Եդ վսնց կարող ե Սրսենը աշխատանքի չգալ
ու մի ամսում 28 աշխոր ունենալ:

ՂԵՎՈ.—Եդ հաշվապահի իմանալու բանը չի: Յես նրա
աշխորերը ես տաբէլներից եմ դուրս բերել. թե կասկածա-
վոր եք, կարող եք ստուգել: Մեկնում ե քղքերը:

ԱՎԱԳ.—Հախ, տուր եստեղ, կստուգեմ:

ՂԵՎՈ.—Սխար, Ավագ ջան, դու անգրագետ ես, չես
կարա բաշարի:

ԱՎԱԳ.—Եդ մեր բանն ե, թե վոնց կը բաշարենք: Մու-

րադ, դու մի գնա ու մեր վերաստուգիչ հանձնաժողովի
նախագահ Սարգսին կանչիր եստեղ: Մուրադը գնաց:

ՂԵՎՈ.—Ես ինչ, ուրեմն ռեվիզիոն:

ԱՎԱԳ.—Հա, ռեվիզիա:

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՅՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

(Բեմը նույնն է, ինչ առաջի գործողությունում):

Բեմի վրա՝ Թաթոս, Սահամ, Արտաշես Ավագ Խեչո և Մուրադ: Սահամը զբաղված է սենյակի անկյունը վառա գուրեղով:)

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Մալեղով «Խ. Հ.» թերթը: Ուրեմն, ընկերներ, ձեզ համար պարզ է մեր Ժողովուրդին և ՀԿ(Բ) Կենտկոմի փորձումը պետություն պարտադիր կերպով կաթ և յուղ հանձնելու մասին:

ԱՄՆԿ կողմից. Շատ պարզ է:

ԱՎԱԳ. — Եղ փորձումը մեզ ամենիս մի քանի անգամ բացատրել, հասկացրել են:

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Իսկ այժմ, մենք կտեսնենք, թե ինչպես կարող է բացատրել դասակարգային թշնամին: Մարգոն ուր է:

ԹԱԹՈՍ. — Գնաց նրան կանչելու:

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Հո, լավ: Ուրեմն, ընկերներ, ինչպես պայ մանավորվեցինք, այնպես էլ կանենք: Մնում է Արամը:

ԱՐԱՄ. — Ռեվիզիան յերեկ վերջացրինք: Շրջկենտրոնից յեկած հաշվապահը լավ ոգնեց մեզ: Այնպես վոր նրա գործերը շուտով կուղարկենք դատախազություն:

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Նրա գործը, իմ կարծիքով, մեկ ուրիշ տեղ էլ է հարկավոր զրկել:

ԱՐԱՄ. — Ուր:

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Ուր վոր հարկավոր է յես արդեն հայտնել եմ:

ԹԱԹՈՍ. — Բայց յես, տղերք, ուզում եմ նրա դատը իմ ձեռքով անել:

ԽԵՉՈՒ. — Յես էլ:

ՄՈՒՐԱԴ. — Վոր ինձ թույնեն, յես նրան կփրթեմ:

ԱՐԱՄ. — Յես էլ, տղերք, նույն արամադրությունը ունեմ, բայց, ախոս, վոր որենքը թույլ չի տալիս:

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Իսկ ձեր դատը ով է անելու, ընկերներ:

ԱՐԱՄ. — Մե... կոնկրետ ում:

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Կոնկրետ, հենց քո:

ԱՐԱՄ. — Յա...

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Այո, քո, ինչու զարմացար, վոր լինելով դատախազական բջիջի քարտուղար, կուսբջիջի անգամ, կու խողվարչություն անգամ, մի խոսքով, գյուղի գիտակից ակտիվ ուժերից մեկը, այնուամենայնիվ թույլ ես տվել, վոր Ղեկնորքը, ցարական հախկին այդ կաշառակեր չինովնիկները տեղ ունենան մեր կոլխոզներում: Այս էլ դեռ բավական չէ, այնքան թույլ է յեղել ձեր կուսակցական ըզ գոնությունը, վոր, ինչպես պարզվում է, այդ մարդը ձեր քթի տակին, որը ցերեկով, կարողանում է հակախորհրդային աշխատանքներ տանել, թունավորելով մասսաների տրամադրությունը հանդեպ ինչպանություն: Այս էլ դեռ բավական չէ, նա անյերկյուղ ոյիններ է խաղում միամիտ մարդկանց գլխին ու փուրեր կորզում:

ԱՐԱՄ. — Ճիշտն ասած՝ Ղեկույի խնդրը մի քանի անգամ զրկել է կոլխոզի վարչության նիստերում, բայց համապատասխան հաշվապահ չունենալու պատճառով, ստիպված ենք յեղել թողնել:

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Իսկ ինչու համապատասխան հաշվապահ չունք:

ԱՐԱՄ. — Դե, չունենք, ով լինի:

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Ո՞ր... հենց դու:

ԱՐԱՄ. — Յե՛ս... յես կարամ հաշվապահի գործը տանել Սիսար, յես տարրական կրթություն ունեմ միայն:

ԱՐՏԱՇԵՍ. — Իսկ ինչու տարրական կրթությամբ ես սահմանափակվել միայն: Չե՛ վոր այժմ քեզպետներին ամեն հնարավորություն է արվում՝ ավելի խորանալու ուսումնական գիտելիքների մեջ:

ԹԱԹՈՍ.—Ճիշտ ե ասում, Արամ, դու ջահել ես, կարող ես սովորել: Յեթե քո ընկեր Արտաշեսին հաջողվել ե կառուցող ինժեներ դառնալ, ապա ի՞նչ մի դժվար բան ե քեզ հաշվապահություն սովորելը:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Այժմս դառնանք քեզ, խնամի Թաթոս:

ԹԱԹՈՍ.—Ի՞նչ... Ձլբ յես ել եմ հանցավոր:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Այո, հանցավոր ես ե շատ հանցավոր: Առաջինը, վոր դու քրոջս՝ հարսիդ խավարի մեջ ես ցանկանում պահել, դեմ ես նրա լուսավորվելուն:

ԹԱԹՈՍ.—Ախար, յես նրա նամուսի մասին եմ մտածում:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Իսկ ինչու յես կտրծում, վոր լուսավորված կինը աննամուս կլինի: Վերջերք հենց մեր բժշկուհուն, վորը գյուղի ամենակրթված կինն ե, ով կարող ե ձեզանից ասել, տղերք, վոր նա անպարկեշտ կին ե:

ԱՎԱԳ.—Յես հյա եղպես պարկեշտ, համեստ կին չեմ տեսել, ինչ դուզն ա, դուզնա:

ԹԱԹՈՍ.—Ախար, մեր պապենական ատաթների մեջ ես բանը չի յեղել:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Ե, խնամի Թաթոս, ժամանակն ե պապենական ամեն տեսակի ատաթները գերեզմանին՝ հանձնելու:

ՍԱՆԱՍ.—Շատ զուգ կտաս:

ԱՐՏԱՇԵՍ. Յերկրորդ՝ ասե՛ք անգրագետ ես, բայց դուք յերբ եք սովորելու մեր դպրոցի, մեր ակումբի ճանապարհը՝ ձեր նամագիրքը, գրութիւնները գյուղի կրթված մարդկանց կարգալ տալու:

ՍԱՆԱՍ.—Ասա, Արտաշես ջան, ասա, կասենա՞՞ հոգուցիւ ջուր ես խմում: Հենց վոր մի գրություն ենք ստանում. —Ազջի մի են Ղեվոյին կանչի կասա: Կասենա՞՞ գեղում ել ուրիշ գրաճանս չ մարդ չկա: Թաքոսին. հը, հիմի ել կասե՛ն—այ կնիկ սուս արա:

ԹԱԹՈՍ. Ընկե՛ված. Ձեմ ասի, Սանամ ջան: Հիմի դու ինձ ինչ ել ասես, իրավունք ե: Յես, յես շատ մեղավոր եմ:

ԱՎԱԳ.—Խեչոյին. Յերեվում ե, ոչերեղը մեզ ել ե հասնելու:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Չգում եք, հա... բայց յես ձեզ այնքան չեմ մեղադրում, վորքան մեր գյուղի ակտիվին, Արամի պես դատախազական բջիջի քարտուղարին:

ԱՐԱՍ.—Դե բոլա կարմրացնես մեզ:

ԱՎԱԳ.—Ներողություն, Արտաշես, մի բան հայտնեմ: Յես 37 տարեկան մարդ եմ: Ես յաշիսյանի կարամ գրել, կարգալ սովորել:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Ընկերներ, յեթե կա կյանքում մի շատ հեշտ ու գյուղին բան, դա գրաճանաչություն սովորելն ե միայն լինի ցանկություն ու աշխատասիրություն: Փաստերը չ ույց են տալիս, վոր մարդիկ 50 տարեկան հասակին վոչ միայն գրագիտություն են սովորել, այլ ե պատմըվածքներ են գրել, գյուտեր են արել, իսկ յերկիր կառավարելու գործում նմանների թիվը անհաշիվ ե:

ԱՎԱԳ.—Ուրեմն, արում ես՝ կարելի յե:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Այո, պայման, միայն ցանկություն լինի:

ԱՎԱԳ.—Ցանկության մասին ել մի հարցնի, վոր, ինչ ասեմ, ուղղակի վառվում եմ, վառվում:

ԻԵՋՈ.—Նույն կրակը ե իմ մեջ ե վառվում,

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Յես զարմանում եմ, տղերք, վոր ձեր մեջ այդչափ բուռն ցանկություն կա, բայց չեք մտածել լիկկայանի դռնով անցնել:

ԱՎԱԳ.—Ախ, շատ եմ ցանկացել, շատ, բայց ինձ միշտ ասել են, թե բան չի դուրս գա:

ԱՐՏԱՇԵՍ.—Իսկ ո՞վ ասած կլինի, իհարկե, Ղեվոնների պես դատախազային թշնամիները, վարոնք ինչպես անցյալ

լում, նմանապես և այժմս ամեն կերպ աշխատում են ձեզ հետու պահել լուսավորությունից: Ե, աղերք, յերբ պետք է վերջապես դուք ճանաչեք ձեր բարեկամներին:

ԽԵՉՈ.— Յես ճանաչեցի, աղբեր: Չնայած քառասունս անց է, ամա գնալու յեմ լիկկայան:

ԱՎԱԳ.— Յես եր:

ՄՈՒՐԱԴ.— Յես եր:

ԹԱԹՈՍ.— Խիս վոգեվորված Տղերք ջան, յես ել հա, ասածս ասած է:

ՍԱՆԱՄ.— Բա յե՞ս...

ԹԱԹՈՍ.— Դու յել, Սանամ ջան, դու յեր: Ըսենց, գրելու և իրանը: Քեզի խոտած կերթանք... են ինչ ա կասեն լիկկայան:

ՄՏՆՈՒՄ և **ՄԱՐԳՈՒՄ:**

ՄԱՐԳՈ.— Գալիս է:

ԱՐՏԱՇԵՍ.— Հա, դե, աղերք, թագնվենք: Արտա, Արամ Ավագ, Խեչո, Մուրադ մեկուս են վարագույրի յեսեվր: Մեկուս է Ղեվոն:

ԹԱԹՈՍ.— Այ, բարով տեսանք, հազար բարով, Ղեվո զոնախա: Այ կնիկ, յես տեսնում, վոր ազիզ զոնախ և յեկել: Մի վեր կաց յեղից, մեղրից, ձկից, մկից մի տես, ինչ կա, բեր: Ե Ղեվո ջան, լավ լավ ես:

ՂԵՎՈ.— Գոյությունս ասծո, լավ ենք: Հարսդ ասաց, վոր գիր կա կարդալու:

ԹԱԹՈՍ.— Հա, Ղեվո ջան, ելի քեզ մի քիչ նեղությունս եմ տալու:

ՂԵՎՈ.— Ինչ նեղության բան կա, եզ մեր պարտակա նությունն է:

ԹԱԹՈՍ.— Շնորհակալ ենք: Հիմի ես «Խ. Հ.» մի կարդա, տեսնենք, պետության հրամանով մեր կովից ինչքան յեզ պարտավոր ենք տալու:

ՂԵՎՈ.— Վերցնում ե քերքը, ակնոցը դնում, կարդում Բու նորմեն, Թաթոս ջան, ընկնում ե դուզ 150 կիլո յուզ:

ԹԱԹՈՍ.— Հարիր հիսուն... եզ քանի փութ ա անում:

ՂԵՎՈ.— 150 կիլոն անում ե դուզ 9 փութ:

ԹԱԹՈՍ.— 9 փութ յեզ մի կովից. եզ վճնց ենք տալու:

ՂԵՎՈ.— Դու զարմանում ես, հա: Բա սրան ինչ կասես. ցույց տալով քերքը: Այ, ես վորոշմանը:

ԹԱԹՈՍ.— Եզ ինչ վորոշում ե:

ՂԵՎՈ.— Ես ել են մասին ե, վոր հորթից ել պիտի տարեկան 2 փութ յուզ տաս:

ԹԱԹՈՍ.— Յա, հորթը կաթ ե տալիս:

ՂԵՎՈ.— Տալիս ե, չի տալիս, պիտի տաս. կառավարության հլուման ե: Այ, կարդամ մտիկ արա. կարդում ե «նը բանք, վորոնք չեն կատարում» պետության կաթ հանձնելու իրենց ամսական պարտավորությունները՝ յենթարկվում են զրամական տուգանքի»: Իմացար, Թաթոս բիճա:

ԹԱԹՈՍ.— Իմացա: Հիմի սրա ախրը ինչ ե ըլելու: Արի կլինի, Ղեվո ջան, դու մի ղիմում գրիլ իմ անունից, յես քեզ 10 մանեթ փող կտամ:

ՂԵՎՈ.— Շնորհակալ եմ, յես անփող ել կգրեմ, մենակ քեզ ինչպես մոտ մարդու պիտի ասեմ, վոր ղիմումներից ենքան խեղ չկա: Մեկ ա, չեն գիշի:

ԹԱԹՈՍ.— Բա ինչ անենք:

ՂԵՎՈ.— Խորհրդավոր. Բայց տես, ես բանք յես քեզ ինչպես գաղտնիք եմ ասում, ինչպես քո բարին ցանկացողի **ԹԱԹՈՍ.**— Յես չեմ իմանում, Ղեվո ջան, վոր դու միշտ ել իմ բարին ես ցանկացել:

ՂԵՎՈ.— Նույն խորհրդավորությամբ. Դե, տես: Վոր պեսզի կարողանաս գլուխդ ամեն տեսակի զարմազալից ազատել, սրա միակ չարեն են ա, վոր մորթես կովից ել, հորթից ել Իմացար:

ԹԱԹՈՍ.—Բա, չիմացմ...

ՂԵՎՈ.—Մեկ ա, պահես, կովիդ արժեքի տաս բաղալն
են անհերոս:

ԹԱԹՈՍ.—Ուրեմն, ասում ես՝ մորթեմ, հա:

ՂԵՎՈ.—Հա, մորթի: Թե կով չես ունենա՝ գլխացա-
վանքից ել ազատ կլինես: Սանամբ, վոր այդ ժամանակ
գրադված ե հա՛վի ձվերը դարսելով վո՛ր կողովի մեջ:
Եղ ձվերը, Սանամ քույրիկ, ինչո՞ւ յես դարսում

ՍԱՆԱՄ.—Հավա ուզումա թուխս հատի:

ՂԵՎՈ.—Անողուտ բան ես անում, Սանամ քույրիկ.
Ախար, ես տարի հավերից ել են տուրք վերցնելու:

ԹԱԹՈՍ.—Հավերի՞ց...

ՂԵՎՈ.—Յա, դու չես իմացել... բա, հավերից ել են
վերցնելու այ, եստեղ ել եղ մասին շատ պարզ գրած ե
Սանամ քույրիկ, ուզում ես ինքդ կարդա:

ՍԱՆԱՄ.—Վերցնելով քերքը. Տուր: Բա դու մեր իշ-
խանության ես վորոշումն ել կարդացել ես:

ՂԵՎՈ.—Ի՞նչ վորոշում:

ՍԱՆԱՄ.—Ինչ... եղ ել հիմի յես կարդամ, դու մտիկ
արա: Իբր կարդում ե: Պետության հրաման. «են մարդիկ,
վորոնք գեղական խեղճ ու միամիտ մարդկանց մեջ տուտ
լուրեր են տարածում, նրանց սրտերը պղտորում, վախա-
ցնում, մի խոսքով դաշնակի-հակահեղափոխականի գոր-
ծեր անում, եղպիսի մարդկանց ուղարկում ենք Սիբիրի
դաշնները ուղափոխության» այ, ես վորոշման մասին եյի
ասում, կարդացել ես: Թագսյան սեղից դուրս եմ գալիս
բոլոր ու քագուն կանգնում Ղեվոյի յեսեվում:

ՂԵՎՈ.—Տարակուսած. Ձե, եղ աչքովս չի դիպել:

ՍԱՆԱՄ.—Եղ վհնց, վոր հավերից տուրք տալու, հոր-
թերից յեղ տալու վորոշումները պարզ տեսնում ես, ամա,
պետական ես կարևոր վորոշումը աչքովդ չի ընկել:

ՂԵՎՈ.—Հլա, մի տու կարդամ:

ՍԱՆԱՄ.—Ի՞նչ ես անում կարդաս, վոր շուտով ես վորոշ-
ման կատարումը կարող ես տեսնել:

ՂԵՎՈ.—Կատարումը...

ՍԱՆԱՄ.—Հա, վոր քեզ տանեն:

ՂԵՎՈ.—Տանեն... հար...

ՍԱՆԱՄ.—Ձե կա:

ՂԵՎՈ.—Սարսափած Ձե, չե, չե...

Արսաբես, Արամ, Ավագ, Խեչո մուսաղ խմբովին, Հա
հա, հա, Ղեվո ջան, հա:

ՂԵՎՈ.—Սարսափահար վեր ե ցատկում արտից ու
ցած գլորվում: Վա՛յ... Թեվերից բռնում են, բարձրացնում

ԹԱԹՈՍ.—Ե, Ղեվո ջան, անցյալ ուր դու ինձ մի
խոսք ասիր, վոր մի կառավարության մեջ բարին ել կա
չարն եր: Ու, յեթե չարը պաշտպանութուն գտնի, իսկ բա-
րին հալածանք, հաղթողը չարը կլի: Ես քու խոսքերն են,
իմաստունի խոսքեր են: Դե, հիմի մենք ել կաշխատենք չարին
հալածել, վոր խափանի:

Ավագ, Խեչո, մուսաղ Արամ, Արսաբես յերգում են:

«Ղեվոն եկավ, Ղեվոն կարդաց, վայ, վայ, վայ
պետությունը տուրք ե դրել, վայ, վայ, վայ
ամեն կովից 9 փութ յեղ վայ, վայ, վայ»
հորթերից ել երկու փութ յեղ վայ, վայ, վայ»:

Սանամ մաքո նմանապես յերգում են.

Հորթի կաթը զրազ կենա, վայ, վայ, վայ:

Կովի յեղն ել զրազ կենա վայ, վայ, վայ

Բա, ինչ կատեք դուք տղերք ջան, վայ, վայ, վայ

Վոր հավին ել տուրք ե դրած, վայ, վայ, վայ

ԿԱՏԱՐԱԾՈՒ.—դուր քունալով:

Ղեվո Դովլաթյանը ետտեղ է:

ՂԵՎՈ.—Ի՞նչ կա:

ԿԱՏԱՐԱԾՈՒ. — Պետքազվարչությունից մարդ է յեկել՝
ձեզ կանչում ե: Գնանք:

ՂԵՎՈ. — Վայ... Գնում ե դժկամ:

Բոլորը յերգում են «Վայ» ասացիր դու, Ղեվո ջան,
վայ, վայ, վայ,
ինչ կցանես՝ այն կխրթես, վայ, վայ, վայ.
Իսկ մենք կերթանք դեպի կայան, վայ, վայ, վայ
Լիկ կայան, լիկ կայան, հայ, հայ, հայ ..

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

4-ՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

(Բեմը լիկկայանի դասարանն է: Պատերից կախված են աշխարհագրական քարտեզներ, և՛ վորը՝ ամենագլխավորն է՝ դիագրամաներ: Այս դիագրամաները պետք է ցույց տան այն նվաճումները, վոր կատարվել է անգրագիտության վերացման գծով, ինչպես ընդհանուր առմամբ և՛ Միությունում, նմանապես առանձին և՛ Հայաստանի գծով սովյալ գյուղում: Բեմի վրա միայն ուսուցչուհին է: Ուսուցչուհու գերը կարող է կատարել բժշկուհին): Բժ. դառնալով հասարակությանը.

Մինչև իմ աշակերտների դալը, կաշխատեմ ձեզ ծանոթացնել անգրագիտության վերացման բնագավառում կատարված աշխատանքների մասին: (Ուսուցչուհին ցույց է տալիս դիագրամաները, կարգում թվական սովյալները, ի վերջո՝ խոսում է սովյալ գյուղում գործող լիկկայանների նվաճումների, թերությունների մասին: Թերությունների մասին խոսելիս կարող է անուններով մատնանշել մարդկանց, որինակ՝ դասերից խուսափողներին, կամ համապատասխան հիմնարկների աշխատակիցներին, վորոնք թե-րացել են իրենց անմիջական պարտականությունների կատարման գործում, վատ են ոժանդակել և այլն: Դերակա-ա ա ր ր կ ա ր ո ղ է ն ա և դիմել հասարակությանը, թե հարցեր չունեն և բավարարե հարցերին, յեթե կլինեն: Այս ամենը պետք է տեղե 10-15 րոպեյից վոչ ավելի: Մնում են Թաքոս, Սանամ, Մարգո, Ավագ, Խեչո, Մու-րադ յեվ ուրիշներ գրեթե, յեթե կլինեն):

Բժ. — Հասարակության. Դե ինձներեցեք, աշակերտներս յեկան, յես այժմ անցնում եմ պարապմունքի: Մարգո, Սանամ, Թաքոս նստում են մի նստարանի վրա, իրար կողքի:

Ապա, ձեզանից ով կկարդա դասը:

ԹԱԹՈՍ.—Յես, յես եմ ուզում ամենից առաջ կարդալ: (Կարդում եւ Կարդալու ժամանակ զժվարանալիս ոգնում ե Սանամը, յերբեմն Մարգոնն):

Ընկեր Լենինը

Բանվոր ընկեր, ով ե բոլորիս ասել՝ սովորիր, սովորիր, սովորիր:

Ընկեր Լենինը:

—Բանվոր ընկեր, ով ե քո ամենից լավ բարեկամը:

Ընկեր Լենինը:

ԲԺ.—Ուրեմն, ով ե քո ամենից լավ բարեկամը:

ԹԱԹՈՍ.—Ում, իմ

ԲԺ.—Այո:

ՍԱՆԱՍ.—Կասակով, Ղեւզոն:

ԹԱԹՈՍ.—Այ Լենի, սուս արա, եստեղ զարափաթ առնելու տեղը չի: Բժեկուհուն. դե, իմ ել ամենալավ բարեկամը մեր Լենինն ե:

ԲԺ.—Իսկ ով ե Լենինի ամենից լավ աշակերտը:

ԹԱԹՈՍ.—Մտածում ե. ես ա կասեմ: Ը, եսա հիմի կասեմ...

ՍԱՆԱՍ.—Թաթոսին կամաց ասում ե.

Ընկ Ստալինը:

ԹԱԹՈՍ.—Դե, եսա, յես ուզում եյի ասել ինարկե: Ընկ. Ստալինն ե, ել ով Լարա ըլեր:

ԲԺ.—Լա՛վ: Իսկ ով ե կամկաւի ղեկավարը:

ԹԱԹՈՍ.—Եղ յես մ' կից կասեմ:

ԲԺ.—Դե, առա:

ԹԱԹՈՍ.—Ասեմ, հա, լա՛վ: Ղեկավարը, ղեկավարը...

ՍԱՆԱՍ.—Թաթոսին կամաց, ելի ընկ. Ստալինն ե

ԹԱԹՈՍ.—Յա, յանի յես չեմ իմանում:

ՍԱՆԱՍ.—Դե վոր իմանում ես՝ ասա:

ԹԱԹՈՍ.—Սկի մաջալ տալիս ես, վոր մարդ բան ասի: (Կարդում են հաւ Սանամը, Մարգոն, Ավագը ե մյուսները: Հոգիածնների ընտրությունը թողնում ենք բեմադրողի հայեցողության: Ավագը կարդալիս քրտնում ե ե շաւունակ թաշկինակով սրբում ճակատի քրտինքը):

ԲԺ.—Ինչո՞ւ յես քրտնում, Ավագ:

ԱՎԱԳ.—Ուրախությունից ե, բժշկուհի, ուրախությունից:

ԹԱԹՈՍ.—Ես ինչ յերեկի վարժուհի ունենք. թե մեր Զանն ե բժշկում ե թե մեր միտքը:

ԲԺ.—Թաթոսին կանչում ե գրասխասակի մոտ: Ապա գրիր:

ԹԱԹՈՍ.—Ի՞նչ գրեմ:

ԲԺ.—Ինչ վոր ցանկանում ես գրիր:

ԹԱԹՈՍ.—Լա՛վ: Գրում ե: «Սանամ Զան, յես քեզ հիմի շատ, շատ եմ սիրում»: Բեմի վրա ուրախ շարժում:

ԲԺ.—Մի բան ել դու գրի, Սանամ քույրիկ:

ՍԱՆԱՍ.—Գրում ե «Յես քեզ ավելի շատ եմ սիրում, Թաթոս Զան»:

ԲԺ.—Ծիծաղելով. ես ինչ անկեղծ խոստովանություններ են:

ԹԱԹՈՍ.—Ասեմ, բժշկուհի Զան: Սրանից մի 25 տարի, առաջ չքավորությունը ինձ ոտիակեց զեալ քաղաք աշխատանքի: Ինքս ել են ժամանակ երկու ամսվա պահված Զանել տղա եյի: Քաղաքում խելքս, միտքս սրա մասին եր, իմ Սանամի: Ինչքան տանջանք եմ զգացել են որերին: Վոր իմ սրտի սերը չեմ կարող հաղորդել սիրած յարիս Դրա համար ել գրեցի են, ինչ 25 տարի առաջ յեղել ե իմ ամենամեծ բաղձանքը:

ՍԱՆԱՍ.—Նույն բաղձանքն ել են որերին յես եմ

ունեցել, Թաթոս ջան, քեզ մի յերկու տող նամակ գրել:

ԲԺ.—Իսկ յես անշափ ուրախ եմ, վոր ձեր վաղեմի բաղձանքը այսօր կարողանում ենք իրականացնել: Դե, հիմի յես ձեզ հետ մի քիչ ել աշխարհագրությունից կտարապեմ: (Յույց տալով քարտեզը): Սա Խորհրդային Միությունն է: Սա, Խ. Հայաստանն է:

ԹԱԹՈՍ.—Իսկ մեր գեղը վճրն է:

ԲԺ.—Մեր գեղը մասը դնելով. այ, սա յե:

ԹԱԹՈՍ.—Վճրը, վորը:

ԲԺ.—Այ, սա, մատիտ տակին:

ԹԱԹՈՍ.—Յա, եդ մեր սաղ գեղը մատիտ տակին վճնց տեղավորեցիր:

ԽԵՋՈ.—Իսկ Թիֆլիզը վճրտեղ է:

ԲԺ.—Յույց ե տալիս:

ԱՎԱԳ.—Մոսկվան

ԲԺ.—Այ, սա Մոսկվան է: Յույց ե տալիս:

ՄՈՒՐԱԴ.—Ներողություն, յեթե յես ուզենամ գնալ Լենինգրադ, ի՞նչ ճանապարհներով եմ գնալու:

ԲԺ.—(Մանրամասն ցույց ե տալիս):

ԲԱԹՈՍ.—Իսկ Ղեվոն ի՞նչ ճանապարհներով գնաց Սիբիր:

ԲԺ.—Մանրամասն ցույց ե տալիս մինչեւ Մուրմանսկ: Յեթե դուք այսպիսի յեռանդով շարունակեք սովորել մի յերկու տարի, յես ձեզ վստահացնում եմ, վոր դուք այդ Ղեվոններից ավելի շատ բան կգիտենաք: Իսկ այժմ ինդրում եմ վտառի կանգնել և յերգել «Ինտերնացիոնալ». (յերգում են):

Վ.Ա.ՐԱԳՈՒՅԸ

Վ Ե Ր Զ

1934 թ. 3 ապրիլի Ֆեբեման

<< Ազգային գրադարան

NL0337882

«ԿԱՆՈՒԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Սոցիալիզմի շինարարութիւնը և անգրագիտութեան լիբրարումը. 47 էջ գինը 5 կ.
2. Կ. Ստեփանյան.—անհատական ~ խմբակային պարագմունքների մասին. 36 էջ գինը 5 կ.
3. Մ. Սմոտրով.—Վասցուրինսկայի «Կորչի անգրագիտութիւնը» ընկերութեան » բջիջի աշխատանքը (ձեռնարկ ԿԱՆԸ-ի բջիջների համար). 54 էջ. գինը 10 կ.
4. Կ. Ստեփանյան.—Գրագիտութեան զգրոց. 10 էջ. գինը 2 կ.
5. Ա. Բաբխուղարյան.—Բոլորս «Կորչի անգրագիտութիւնը» ընկերութեան շարքերը. 8 էջ գինը 2 կ.
6. Անրի Բաբբյուս.—Անընկճելի և Խ. Յոսիի «Նամակ ցեմենտի տակառից». 16 էջ գինը 1 կ.
7. Ա. Գոսե—Կարնել պապի գաղտնիքը, պատկերազարդ, գեղաքվեստական. 16 էջ գինը 5 կ.
8. ԿԱՆԸ-ի կանոնադրութիւնը. 17 էջ գինը 5 կ.
9. Հ. Շալջյան «Ռեա Թաղա» պիես 3 գործ. գինը 1 ո. 30 կ.
10. Ա. Դարագոլւյան—Կոլխուշիկ Թաթրոի բաղձանքը պիես 4 գործ. 44 էջ. գինը 1 ո. 50 կ.